

pevnost

edice

Tomáš
Petrásek

Poslední hlídka

CENA
KARLA ČAPKA
2007

Tomáš Petrásek

POSLEDNÍ HLÍDKA

Tomáš Petrášek

**POSLEDNÍ
HLÍDKA**

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Tomáš Petrásek, 2007
Cover © Karel Zeman & Lukáš Tuma, 2012
Czech Edition © Nakladatelství Epoque, 2012

ISBN 978-80-7425-133-7

I. Bitva mimo čas

Ještě jsem naživu. Je jasno. Jasno a mráz. Staré a scvrklé slunce už podešlo Mehsor, kloní se k západu, ale ještě pořád nahlíží do mojí jeskyně. Jako kdyby se ptalo, zda jej ještě někdy uvítám svými věčnými otázkami, jestli tu ještě budu, až se ukáže příště. Odpověď samozřejmě zná.

Jeho paprsky v sobě pořád chovají nádech života, jak se lesknou a tančí na ledových krystalech a bodají do očí. Bodají, ale už nehřejí. Je zima. Je doopravdy zima.

Na skále naproti je pětadvacet čar. Myslím, že jich je pětadvacet, ale slzí mi oči, nejsem si jistý. Co na tom ostatně sejde. Pětadvacet dnů! Kdo by si jen troufal pomyslet...

Když se sám sebe ptám, co ten čas znamenal, mám v duši prázdno. Radost i zmar, vzdor i odevzdání, zoufalství i naplnění – vskutku i život i smrt – jako kdyby všechny ty nejbouřlivější pocity mohly sdílet jedno srdce, ale zároveň se rušit, jako zápor ruší klad... až zbývá nicota. Vůbec to není takové, jak jsem si vždycky myslel, že to bude. Když na chvíli zavřu oči a vítr se utiší, moje duše by chtěla věřit, že to vůbec není pravda, že kolem je vlahé jaro, že až otevřu oči, spatřím život, světlo, tváře mých druhů, že můj úkol na mě teprve čeká. A přece vím, že už je dávno za mnou, že už je konec. Víím, že

bych teď měl něco cítit, neb jsem za těch pětadvacet dnů zažil a poznal více zázraků než kterýkoli ze smrtelníků, jež přišli přede mnou, za celý život; měly by mnou zmítat nejzuřivější ze všech emocí, ať dobré či zlé – jenže teď prostě odmítám uvěřit. Má duše je nehybná a scvrklá jako umírající slunce.

Poslední hlídka... Teď jsem poslední hlídka já. Opakuji si ta slova, od samého počátku, kdy jsem letos poprvé otevřel oči, a přece, dokonce i nyní, když je po všem, mi jaksi nedochází, že je to doopravdy.

* * *

O *poslední hlídce* mi vyprávěli ještě dříve, než kam sahá má paměť. A samozřejmě i mnohokrát potom. Jako by těm slovům někdo mohl uniknout. Jsou v mé mysli tak hluboce vryta – a přeci, když s nimi mám ve své mysli spojit sám sebe, nedokáži se bránit zaváhání. Naše mysl je zvláštní.

Před osmdesáti vzestupy a pády slunce – a celý ten čas mezi tehdy a dnes se náhle zdá jako sen, jako prchavý okamžik promarněný dřímotou – ano, myslím, že toho roku, jsem poprvé spatřil svůj osud. Vzpomínám si tak jasně... bylo pozdní léto, první doba bouří pomínila a slunce na velkém nádvoří ještě hřálo. Skupina mužů seděla ve stínu; popíjeli karru, smáli se, občas se porvali mezi sebou a dvě nebo tři protivné stařeny spílaly všem, kteří šli kolem. Má duše byla ještě z polovi-

ny v temnotě nevědomosti, neznal jsem ani jejich tváře, ani jejich jména.

Proč vypadají tak divně? Proč se chovají tak divně? Proč nepomáhají ostatním a jen posedávají, ač není svátek? Má matka tehdy sotva měla čas na moje dotazy – vrcholila sklizeň. A přece se zastavila a sklonila se ke mně. *Oni nemusejí. Letos přišlo jejich slunce.*

Co je to něčí slunce, ptal jsem se. Byl jsem ještě moc nevědomý, než abych to mohl pochopit.

To znamená, že oni odejdou jako poslední hlídka. Ta slova pro mě samozřejmě znamenala málo. Báł jsem se jich, byli staří, oškliví, hodně křičeli a nevěděl jsem na koho nebo proč.

Neboj se jich. Jsem tady. Měl bys být pyšný. Ten nalevo je tvůj otec. Myslím, že jsem tehdy ani přesně nevěděl, co to otec je, nebo proč bych měl být pyšný.

Když jsem byl o několik sluncí starší, matka mi poprvé dovolila, abych se účastnil oslavy Dne světla. V před-sáli starého slunečního sálu byla veliká nástěnná malba symbolizující zápas smrti a věčné smrti, vévodila jí démonická postava urugha s vyceněnými tesáky – tehdy jsem z něj měl hrůzu, strašil mě ve tmě a zároveň fascinoval. Jako větší děti jsme rádi chodili do jeskyň a starých síní hluboko pod Awaorem, kde byly rytiny a malby z dávných let – tehdy nás samozřejmě nejvíce vzrušovaly scény z bojů a válek. Byl tam i veliký a neobyčejně živý výjev z poslední hlídky; čtyři muži s kopími a zvláštními zdobenými sekyrami, bojující před branami

města s urughy. Dávno mrtvý malíř samozřejmě neměl sebemenší potuchy, jak urugh vlastně vypadá. Nyní bych se mu snadno mohl vysmívat. Tehdy nám však obraz ježil srst a plašil naše mladá srdce, když jsme na něj upírali rozšířené zraky v mihotavém světle loučí a kahanů.

Celé týdny jsme strávili na skaliscích za hradem a ve strži potoka a s klacky a dřevěnými meči si hráli na hrdiny z poslední hlídky a bojovali s neviditelnými urughy. Dospělí nás za to mnohdy plísnili a vyháněli. Urugh ostatně není obyčejné zvíře, mnoho z nás je má za posvátné, symbolizují věčnou smrt a pošetilé stařeny říkají, že už vyslovit jejich jméno přivolává neštěstí. Naše matky se však spíše než prokletí bály nepřízně Strážkyně Světla.

Eusiadera wa-tua, tehdejší nejvyšší astroložka, měla totiž v pevnosti velký vliv. Byla velmi stará a velmi přísná, dbala na prastaré obyčeje a dodržování všech obřadů, ale její vlastní srdce bylo zlé. Rallainee o ní vždycky říkala, že ve jménu Světla vládla Tmou. Vládla věděním, avšak vlada nad moudrostí jí byla upřena, a tak se snažila vládnout strachu. Starý sluneční sál, jenž byl jejím dílem, a který jsem měl tu čest později opravovat, však vyměřila natolik nepečlivě, že se z toho ježila srst – skutečně, sama obávaná Osvícená postrádala úctu před Světlem jež měla hlásat.

Ale vím, že to nebyl strach ze Strážkyně, co mě nejvíce ovlivnilo v myšlenkách. Byla to nerozvážná a zlomyslná promluva jednoho ze starších hochů, který se nám, awaorské drobotině, vysmíval. Znectil – dnes vím, že vcelku

právem – jeskynní malbu, jež nám byla málem svatyní, i všechno naše naparování vítězů nad představami. Všichni jsme samozřejmě věděli, ale jaksi vědět nechtěli, to, co nám vmetl do očí – že nikdo z živých boj s urughem neviděl, ani o něm nemohl slyšet. Že až budeme starými muži a odejdeme na poslední hlídku, zemřeme se sluncem a už se neprobudíme. Že o našem boji nikdy nikomu neřekneme, neboť už nikdo živý nebude, aby mohl poslouchat nebo kreslit. To byl zřejmě náš první dotyk s tím, co slova *poslední hlídka* skutečně znamenají. Poprvé nás přiměl uvažovat o konci času a absolutním osamění.

Tajemství smrti a věčné smrti je každému z nás odhalováno postupně, jak jeho rozum vyzrává. Mladí a pošetilí, ostatně mnozí staří nejinak, mají tato tajemství za posvátná a veliká a dí, že je Osvícení vyjevují každému postupně, v pravý čas, až když ten, komu jsou zjevována, je připraven na poslední hlídku. Jako většina tajemství a svátostí, i toto je prostý omyl nevědomých a nemoudrých.

Ve skutečnosti nejsou řečené velké pravdy nikomu upírány, ne každý se však po nich pídí, a ne každý rozum je dokáže uchopit. A, jak jsem sám ke svému velikému úžasu a – nemohu říci jinak – ke své veliké hrůze zjistil, to nejhlubší a nejposvátnější vědění je skryto v temnotě nikoli proto, že by bylo skrýváno před nepovolanými, nýbrž proto, že ani sami Osvícení pravdu neznají, tápou v nevědomosti a velice je to tíží. Ti skutečně *osvícení* to vědí; ti, kteří jsou osvícení jen z titulu svého postavení, se to snaží skrývat sami v sobě.

Je velmi zneklidňující a děsivé vydat se do neznámé tmy. A takové – a ještě mnohem horší – je stát se poslední hlídkou. Nic, žádná životní zkušenost, žádná moudrost, vás nemůže na tu chvíli připravit. Ale dokonce ani tohle dopředu nevíte. Všichni kolem předstírají, že vědí – stejně jako jste se i vy, když vám do odchodu ještě zbývalo mnoho a mnoho let, naučili předstírat, že vlastně víte. Ale ptejte se – a že já se ptal a pátral – nakonec se stejně doberete jen toho, že před vámi leží tma, do níž vkročili mnozí, ale žádný ji dosud neopustil, žádný hlas z ní nepronikl a žádné světlo ji neprozářilo. Nevím, jestli je lhostejnost k tomuto vědomí hrdinstvím. Spíše bych řekl, že je klamem, či dokonce hloupostí.

Ten poslední rok jsem procitl ze smrti, a už jsem znal svůj osud. Smrt – zvali ji též možná správněji zimou, chladem nebo temnotou duše – je úplně jiná než spánek, kterým spíte pod sluncem. I na to musíte přijít sami, neb je to nesdělitelné jako mnohé nejhlubší věci v životě.

Říká se jí někdy spánek, neb je to méně temné slovo, a spánkem také začíná. Ale ve smrti není nic, ani sny, ani čas. Jak dlouho trvá, neví ani nejmoudřejší. Ani já ne, ačkoli věřím, že trvání má a že není prosta času, ač se to tak mně samému jeví a mnozí to říkají.

Každé probuzení ze smrti je tak trochu jako začít nanovo. Cítíte ten nejstrašnější chlad. Mráz, který na mě útočí v tyto ponuré dny, se s ním nedá srovnat. Štípe,

mrazí, ale útočí jen zvenčí, nikdy vlastně nepůsobí bolest. Chlad po smrti přichází zevnitř, je vlhký a nevýslovně bolí, budí křeče a chvění. Když pomine, vy začnete existovat.

Vždy máte nejprve pocit, že vlastně žádná smrt nebyla, neb minulý život se jeví, jako by ani neskončil. Ale je to jen iluze. Mnohé z toho, co bylo, zapomenete, mnohé si pamatujete jako ze sna, mnohé se vám jeví jinak než pod minulým sluncem. Vaše tělo je jiné, stejně jako těla těch, které jste znali. Cítíte jinak. Pokaždé to byla změna. Proto ostatně panuje přesvědčení, že s každým novým sluncem přichází jiný svět a jiný život.

Ale ten poslední rok byla ta změna větší. Nevím, kdy jsem si ji uvědomil doopravdy, ve skutečnosti jsem to ale tušil již dlouho předem. Na poslední hlídku často odcházeli muži i o čtyři nebo pět sluncí mladší, než jsem byl... než jsem já. V obzvlášť špatných letech samozřejmě i mnohem mladší. Nemohl jsem to tedy netušit již o slunce dříve, když jsem uléhal...

Později – obzvlášť v posledních dnech – jsem se často ptal *proč*. Proč ne o rok dříve, proč ne o rok později. Vlastně nevím. Nikdo za vámi nepříjde, nikdo vás nepřesvědčuje. Alespoň za mnou po posledním procitnutí nikdo nepřišel. Prostě jsem věděl, že tenhle rok jsem to já, že bych to měl být já. Jaksi se mi nechtělo usnout do nestálé smrti a znovu se vrhnout do dalšího vzestupu a pádu slunce. Možná to mělo co dělat s tím, že poslední temnota se na mě podepsala opravdu těžce a po procitnutí byla bolest

větší než jindy – ale ne, nemyslím, že by mě hnál strach ze strážní další nepravé smrti. I když, kdo ví. Mohl bych při ní třeba zemřít úplně. Byl by v tom rozdíl? Čím více nad tím přemýšlím, tím více si myslím, že byl.

Všichni říkali, že poslední hlídka je nejsprávnější a nejčestnější způsob, jak odejít ze světa. A nyní, nyní, když je všechno pryč, vím, že měli pravdu. Ano, ještě pořád mám strach z toho, co mě čeká, a vím, že toho tolik zbývá, co by mělo být řečeno a uděláno, a možná nikdy nebude. Ale přece, když vzpomenu na všechny ty divy a zázraky, na světlo posledních temných dní – pak nemohu ani okamžik litovat.

Prvních patnáct dnů po probuzení, tedy do Velkého dne, jsem vedl život téměř jako normálně. Nebo jsem se to snažil předstírat. Samozřejmě, s tím vědomím to nikdy nemohlo být takové. A slunce rostlo, jak mi připadalo, nesmírnou rychlostí, až opět – a pro mne již naposled – viselo nad Awaorem jako obrovský žhnoucí kotouč rozpalující skály a vzduch až k nesnesení.

Avšak ve chvíli, kdy Illruinen wa-tua zaměřila, že slunce konečně dorostlo a že nadešel nejdelší z dní, kdy je denní hvězda na vrcholu své moci a září nejjasněji a nejdéle, aby pak následoval její nezadržitelný pád, už jsem si nemohl namlouvat nic. Po skončení hlavního obřadu nás naše Osvícená nechala nastoupit před celým Awaorem na nejvyšší výspě pevnosti, napučené slunce páliło jako tekutý oheň, kámen sálal teplem a zdola, z hlavního nádvoří, se na nás napjatě upíraly všechny oči města.

Hleď, lide Awaoru. Hleďte na muže a ženy, kteří dnes naposled hledí s vámi na vrcholící světlo. Hleďte na muže a ženy, kteří budou žít, aby vy jste mohli zemřít, a kteří zemřou, abyste procitli. Odejdou na stráž, z níž není návratu. Jste jim zavázáni svým životem.

A pak všichni Awaorští, včetně samotné Strážkyně sluncí i Tharmaneho, starosty Awaoru, před námi poklekli. Myslím, že obřady vznikají z bezradnosti. Oslavovali jsme vrcholící slunce a vzdávali mu úctu, neboť jsme věděli, že začne upadat, a nemohli jsme to zvrátit. A oni oslavovali nás a my tam stáli, stejně bezradní jako ti, co před námi klečeli; my byli bezradní, neb nás čekala cesta, po níž nekráčel nikdo z živých, a oni byli bezradní též; Illruinen nejvíce, neboť bezradnost je právě ten pocit, který vás naplní, když hledíte na někoho, kdo má brzy odejít na poslední hlídku. I kdybyste to byli třeba vy sami.

Všechna ta sláva a lesk, všechno, co by nezúčastněnému přišlo skvělé, slavné a velkolepé, to mělo jen dodat odvahy nám všem, v pravdě celému Awaoru, neboť nás čekal nesmírný úkol, jenž jsme nemohli chápat, ale museli přijmout, a jim nezbyvalo, než vložit svou smrt a své vzkříšení do našich rukou.

Synové Awaoru! Odcházíte splnit poslední a největší z úkolů, který vám byl dán, tak jako vaši předkové odešli před vámi a my odejdeme po vás. Odcházíte do temnot a nevídané hrůzy, abyste nám dali spatřit vzestup dalšího slunce. Jste světlem. Jste nadějí. Jste jedinou hrani-

cí, jež nás všechny dělí od věčné smrti. Awaor leží pod vámi, Awaor leží pod vašima nohama, Awaor leží ve vašich rukou.

A my její slova opakovali. Někteří v šepotu, jiní křičeli se zbraní zdviženou k paprskům nejdelšího z dní. ... *Awaor leží v našich rukou. Budeme bojovat v temnotách, budeme bojovat, než slunce zemře, bojovat se samotnou smrtí až do konce času! Awaore, budeme bojovat. Awaore, my setrváme, dokud nepřijde konec sám. Tak přísaháme.*

To už jsme křičeli všichni, pot nám tekl po tvářích v celých proudech, štípal v očích, zbraně vylétaly k blankytnému nebi a oslnivě se blyštěly, zdola nám Awaor provolával slávu. Velkolepá chvíle... a jistě důležitá pro nás i pro ně, a přece v tom všem bylo ukryto něco směšného. Snad i trochu tragického.

Ale když na to nyní vzpomínám, myslím, že jen proto, že v té chvíli měla má duše zcela jiné myšlenky a nezamýšlela se nad celou situací, jsem tehdy namísto přísahy nepropukl v rouhavý smích. Ne, na našem osudu nebylo nic směšného, ani na důvěře, kterou v nás vkládali. Ale přece! Ve vsí té slávě a majestátu nikdo neměl *sebemenší poněti*, co vlastně znamená poslední hlídka, co znamená konec, co znamená temnota.

Proti komu a čemu máme bojovat, jsme věděli jen matně, ba mnozí spíše vůbec. A přece jsme tu stáli, přece nám mávali, přece jsme přísahali! Sotvakdo může pochopit, jak nepatřičně jsem se tehdy na svém postavení

cítil, tedy alespoň do chvíle, než mě všeobecné vzrušení strhlo a dovolilo mi přestat se zamýšlet.

Nakolik to cítili ostatní z nás, to mohu těžko říci, mnozí snad ještě doopravdy věřili... a měl bych jimi za to opovrhovat, nebo je obdivovat?

Pak už to nikdy nebylo takové. Po tom obřadu už jsme to byli my a oni – poslední hlídka a Awaorští. My a živí, jak jsme se naučili říkat. Začali jsme se stýkat mezi sebou více než se svými dřívějšími přáteli. Poslední hlídka nemá mít přátel mezi živými. Strážkyně slunce nám to častokrát kladla na srdce, ale temné pověry byly tím posledním důvodem pro toto počínání.

Slova tvoří pouto mezi vámi a vašimi blízkými, připomínala nám Illruinen, toto pouto vám nyní může dodat sílu a klid, ale nepřetrvá temnotu. Proto vás varuji, strážte se společnosti živých, tím více, čím bližší vám jsou. Pamatujte na slunce, pod nímž se probudí ti, které milujete, pamatujte na bolest, kterou budou trpět jejich srdce. Každé slovo možná ulehčuje srdcím vašim, tím více však budou trpět oni. Všechna pouta k vám, pokud je nezpřetrháte, hrozí vtáhnout jejich srdce do temnot, do nichž kráčíte. Vaším posláním je přinášet spásu, nikoli bolest, před temnotou je ochránit, nikoli ji vnést do jejich duší. Čiňte však, jak cítíte vy sami, neboť vy jste poslední hlídka, a nikdo a nic již nestojí nad vaší vůlí.

Vyrovnávali jsme se s tím různě. Někteří doopravdy již téměř neprohodili slova ani se svými matkami a potomky, jiní méně. Musím připustit, že jsem patřil k těm hor-

ším, bral jsem ta slova na lehkou váhu den co den, ať už mé pohnutky byly jakékoli. Snad jsem byl vskutku sobcem a čerpal jsem svou dnešní sílu z budoucí bolesti srdcí, jež mi byla nejdražší. Nyní vím, že Illruinen měla pravdu.

Awaorští se nás však, zejména později, sami začali stranit z vlastních pohnutek, čemuž je sotva možné se divit. Samozřejmě jsem věděl, že poslední hlídka znamená změnu. Řekli mi, že má duše se změní. Že mé srdce ztvdne a s každým dnem bude má duše méně a méně ovládat činy těla. Živí tíhnou k tomu vysvětlovat činy čekajících na hlídku jen jejich nejistotou a nadměrným popíjením karry.

Ve skutečnosti bych však řekl, že jsme se nechovali podivně proto, že jsme pili, ale naopak, snažili jsme se pít, abychom zapomněli na skutečnost, že jsme ve vleku změn našeho těla i duše, které naše já nemůže zcela ukrýt.

Posledních deset nebo patnáct dní – než napadl sníh a živí odešli do jeskyň – to bylo nejhorší. Zatímco živí hodovali a tloustli, aby jejich těla nahromadila sílu světla pro boj s temnotou, my, ačkoli jsme rozhodně nehladověli, jsme zůstávali šlachovití a svalnatí. Začala nám rašit hrubá srst, delší a tvrdší než živým, a pokryla nám celé tělo i obličej.

Proměna se ale nezastavila na kůži. Všechno skryté a špatné z našeho nitra vystupovalo na povrch, ta část duše, která v sobě nosí zlo, nabývala vlády častěji než

jindy, a každý z nás více než jednou řekl a udělal věci, které se neměly stát. Bylo mnoho bolesti a sváru, ale naši blízcí nám odpouštěli, neboť i oni jednou nastoupí stejnou cestu.

Nemyslím, že jsem byl proměnou zasažen jen z poloviny tak silně jako někteří jiní. Záchvaty ničivého vzteku se mi, žel, nevyhýbaly, a jen já vím, jak těžké bylo s tím bojovat. Avšak mnozí, dříve třeba mírní a moudří mužové, zuřili jako šelmy i na nejmenší popud či zcela bez důvodu.

Je to moudře zařízeno, pravila Illruinen, muka, která podstupuješ, tě mají připravit na cestu. Tvé tělo i tvé srdce musí ztvrdnout, aby čelilo nejstrašnějším nástrahám a odhodilo tíhu minulosti. Nevycítáme nikomu z vás zlobu, která se ve vás hýbe, neboť není vaší vinou. Přichází, aby vás vedla do boje proti temnotě, aby vám dala sílu vytrvat až do chvíle, kdy pomine čas. A též, aby vám pomohla přetrhat pouta se světem živých a umenšit bolest odchodu.

Asi bych lhal, kdybych řekl, že poslední rok byl jen samým utrpením a strachem. Kdo odchází na poslední hlídku, těší se neobyčejné volnosti. Od Nejdějšího dne nemusí pracovat v hradě ani na polích, leda když sám chce. Těší se z množství jídla a karry má, kolik jen vypije. Muži tráví večery a odpolední tmou popíjením a přes den jsme se často věnovali zápasu, aby naše svaly zesílily. Já se ovšem častokrát hlučné společnosti stranil.

Z věží nebo skalisk za Awaorem jsem hleděl na pevnost, na řeku a na ztrácející se slunce. Hledal jsem samotu,